

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 498/2020
09.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Душан Мијатовић, адвокат из ..., против туженог „Delta Auto moto“ д.о.о. Београд, кога заступа Дејан Стојковић, адвокат из ..., ради заштите ауторског права, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 158/16 од 13.02.2019. године, у седници већа одржаној дана 09.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 158/16 од 13.02.2019. године.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 158/16 од 13.02.2019. године, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П4 42/15 од 14.07.2016. године, тако што је ставом прим изреке, утврђено да је тужени повредио ауторско право тужиоца, тако што је јуна месеца 2012. године, на својој интернет страни www., неовлашћено јавно саопштио и учинио доступним на интерактиван начин појединцу, са места и у времену које он одабере, ауторска дела тужиоца и то: -фотографију на којој се виде возачи са моторима, -фотографију на којој се види вожња мотора на тркачкој стази, -фотографију на којој је приказан возач на мотору у пуној брзини, -фотографију на којој се виде два аутомобила са дрвећем у позадини, -фотографију која приказује два аутомобила која иду супротним правцима, -фотографију која приказује два аутомобила током вожње,-фотографију која приказује аутомобил у пуној брзини, и -фотографију која приказује аутомобил на стази са шатором у позадини, чиме је тужиоцу нанео имовинску и неимовинску штету. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде имовинске штете, јер је без сагласности аутора дозволио јавно саопштавање ауторског дела тужиоца, - осам фотографија ближе описаних у ставу првом изреке, на начин који омогућује појединцу индивидуалан приступ делу, на месту и у времену које он одабере, плати 134.400,00 динара. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде неимовинске штете, јер је без сагласности аутора јавно саопштио без назначења имена или псеудонима аутора, фотографије тужиоца описане у ставу првом изреке, плати 50.000,00 динара. Ставом четвртим изреке,

обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 100.460,00 динара.

Против правноснажне пресуде другостепеног суда тужени је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану одлуку применом члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да ревизија туженог није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде из члана 374. став 1. у вези са чланом 8. ЗПП на коју се указује у ревизији, с обзиром да се члан 8. ЗПП у поступку пред другостепеним судом примењује само у ситуацији када се другостепена одлука доноси после расправе одржане пред тим судом, а другостепени суд је одлучио на основу чињеничног стања утврђеног у првостепеном поступку, и није га изменио без одржавања расправе, већ је извео правне закључке другачије од првостепеног суда на којима је правилно засновао преиначење побијане одлуке.

Према утврђеном чињеничном стању, на ком је заснована побијана одлука, тужилац је аутор осам фотографија (фотографије) на којој се виде возачи са моторима, фотографија на којој се види возња мотора на тркачкој стази, фотографије на којој је приказан возач на мотору у пуној брзини, фотографије на којој се виде два аутомобила са дрвећем у позадини, фотографије која приказује два аутомобила која иду супротним правцима, фотографије која приказује два аутомобила током возње, фотографије која приказује аутомобил у пуној брзини и фотографије која приказује аутомобил на стази са шатором у позадини), које су створене током манифестације „...“, коју је организовао тужени, у јуну месецу 2012. године. Тужени је на својој интернет страници www. ...-..... објавио фотографије, без назначења имена или псеудонима тужиоца као аутора и без плаћања накнаде. Између тужиоца и представника ..., вођена је преписка преко програма „Messenger“, тако што се представник (...) обраћа тужиоцу: „Што не питаш људе из клуба директно, него идеш околно наоколо са питањима око слика. Можеш да сликаш, али да клубу доставиш одмах после догађаја слику пуне резолуције без обраде за потребе ... и пошаљеш ми“. Тужилац је на то одговорио: „Нисам никог питао, већ су мене питали да ли хоћу“. Представник: „Е то ми видиш нису пренели. Ок. Онда ништа“. Иза тога стоји обраћање тужиоца: „Што се тиче upload-fotki, јер ти треба sentspace па да скинеш са мог сервера?“. Представник одговара: „Можеш било који и три дана након догађаја“, уз обраћање: „Када мислиш да ми пошаљеш слику“, на које тужилац одговара: „Ево га линк <http://www.>“. Потом се представник обраћа речима: „Ок, даунлодуј се“, а потом и: „Ове слике су у малој резолуцији. Договорили смо се да предаш у великој резолуцији“. На то тужилац одговара питањем: „Коју резолуцију хоћеш?“, а представник одговара: „Па фул резолуцију, можда неку издвојим да оде и за новине“. Тужилац одговара: „Ок, биће касније, а ако иде за новине мора моје име да се појави као аутора фотографије“. Представник одговара: „Ок, пренећу им то. Ајде види што пре, после може бити касно“. Иза тога се преписка завршава речима тужиоца: „Ок, за пар минута шаљем“.

Ранији и садашњи заступник туженог немају сазнања о овом договору тужиоца и представника клуба.

Прегледом минималних цела УЛУПУДС-а утврђено је да објављивање на интернету фотографије до 300 Кб има вредност 40 поена, што износи 40 евра, док објављивање фотографија од 1,1Мб има вредност 50 поена, односно 50 евра, с обзиром да је 1 поен еквивалентан вредност од 1 евра по курсу НБС. Уколико се ради о глобалном коришћењу фотографија, цена по фотографији се може увећати за 200%, (што је овде случај, с обзиром да су фотографије објављене путем интернет сајта туженог). Вредност коришћења фотографије на интернету је 50 евра, која уз увећање за 200% износи 18.497,145 динара (на дан пресуђења 1 евро = 123,314 динара), што значи за објаву осам предметних ауторских фотографија износи укупно 147.977,16 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одлучио одбијањем тужбеног захтева уз закључак да је учињеном преписком тужилац као аутор, у односу на туженог изразио захтев за заштиту његових ауторских права само у случају јавног саопштавања ауторских дела тужиоца у штампаним медијима, док је искључио своје ауторско морално право на назначење имена и своје ауторско право да економски искоришћава предметна ауторска дела у односу на електронски облик саопштавања дела (на интернет сајту туженог), због чега у радњама туженог нема противравности, па тиме ни повреде ауторских права тужиоца која би била основ за досуђење накнаде имовинске и неимовинске штете у смислу члана 15., 19., 30., 204 и 205. Закона о ауторском и сродним правима у вези члана 154., 155 и 200. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд је, супротно првостепеном суду, закључио да се датом изјавом тужиоца у преписци којом пристаје да се његове фотографије осим за потребе Хонде могу објавити и у новинама, уз услов да буду означене његовим именом и презименом као аутора, тужилац као аутор није одрекао ауторских права на назначење имена и економско искоришћавање дела у корист туженог у односу на електронски облик јавног саопштавања фотографија (на интернет сајту туженог), нити је тиме уступио туженом своја имовинска ауторска права у смислу члана 61. и 68 став 1 Закона о ауторском и сродним правима, па је позивом на испуњеност услова за примену члана 205. Закона о ауторском и сродним правима и члана 154., 155. и 200. Закона о облигационим односима, одлучио преиначењем првостепене пресуде уз усвајање тужбеног захтева.

По оцени Врховног касационог суда, становиште другостепеног суда је правилно, па ревизија неосновано оспорава правилност примене материјалног права.

Наиме, аутор ужива морална и имовинска права у погледу свог ауторског дела од тренутка настанка ауторског дела (члан 8. Закона о ауторском и сродним правима – ЗАСП). Морална права аутора, између осталог чини и право на назначење имена. Аутор, има искључиво право на назначење имена, што подразумева да, приликом сваког јавног саопштавања дела, аутор има искључиво право да његово име, псеудоним или знак, буду назначени на сваком примерку дела (члан 15. Закона). При том, аутор има право на економско искоришћавање дела, а за свако искоришћавање ауторског дела од стране другог лица, аутору припада накнада, ако законом или уговором није другачије одређено (члан 19. Закона). Аутор има и искључиво право да другоме

дозволи или забрани јавно саопштавање дела, укључујући чињење дела доступним јавности жичним или бежичним путем, на начин који омогућије појединцу индивидуални приступ делу са места и у време које он одабере (члан 30. Закона).

За разлику од имовинских ауторских права, морална права аутора се не могу преносити уговором (члан 60. Закона), док аутор може уступити поједина или сва имовинска права на свом делу другом лицу (члан 61. Закона). У сумњи о садржини и обиму права које се уступа, односно преноси ауторским уговором, сматраће се да је уступљено, односно пренето мање права (члан 68 став 1. Закона).

По оцени Врховног касационог суда, применом правила о тумачењу из члана 68. став 1. Закона, правилно је закључио другостепени суд да изричито захтевање тужиоца у преписци да његово име као аутора мора бити означено на фотографијама уколико се објаве у новинама, нема значај изражене сагласности тужиоца дате у циљу уступања туженом права на економско искоришћавање предметних ауторски дела у обиму који се односи на све облике саопштавања ауторског дела јавности (конкретно и путем интернета), осим путем штампаних медија, у смислу члана 61. Закона, нити одрицања тужиоца од искључивих ауторских права која му по Закону припадају.

Тужилац јесте пристао да његове фотографије осим за потребе ..., буду објављене и у новинама. Ипак, изјава тужиоца којом он условљава начин коришћења његових ауторских дела преписком, употребом израза „ако се објаве у новинама“, не може се дословно тумачити нити ванвременски, већ сагледавањем свих околности под којима се у савременом друштву услед развоја технологија могу појавити облици јавног саопштавања фотографије као ауторског дела, за које се основано претпоставља да их сваки аутор фотографија у пословној комуникацији има у виду. Ово посебно код општепознатих околности да услед развоја интернета, не само медији, већ и правна лица у циљу маркетинга сопственог пословања, имају пре свега своје сајтове на интернету и директно утичу на њихову садржину која је приступачни неограниченом броју лица, а не ретко и штампана издања исте садржине, због чега појам објављивања фотографија као ауторског дела у „новинама“ се нужно не користи у комуникацији само у односу на облик јавног саопштавања путем штампе, већ укључује и јавно саопштавање путем интернета. При том, сагласност аутора за објављивање дела и услови под којима се дело може објавити мора бити учињено на изричит и несумљив начин, па у супротном треба тумачити да је уступљено мање права и пружити заштиту аутору као слабијој преговарачкој односно уговорној страни, у ком циљу су установљена и правила из члана 68. став 1. Закона.

Имајући у виду наведено, изјава тужиоца којом он кроз преписку са представником клуба условљава начин економског искоришћавања својих ауторских дела употребом израза „уколико се оне објаве у новинама“ без ближих одредница, треба тумачити на начин да је тиме уступљено мање права, односно да у том случају у корист трећих лица (у овом случају туженог) уступањем није обухваћена и дозвола тужиоца као аутора за јавно саопштавање предметних фотографија на било који начин који подразумева технику која има вид новинског оглашавања, па тиме и путем интернета (која омогућије појединцу индивидуални приступ делу са места и у време које он одабере) без плаћања накнаде тужиоцу.

Следи да је тужилац учињеном преписком за себе задржао вршење искључивих имовинских овлашћења на економско искоришћавање свог дела у односу на било који облик јавног саопштавања од стране трећих лица, па јавно саопштавање ауторских дела тужиоца путем интернета на сајту туженог без плаћања накнаде, представља начин коришћења који превазилази обим уступљених права преписком, за који је била потребна накнадна сагласност тужиоца, која је изостала. Услед наведеног, тужени је јавно саопштио ауторска дела тужиоца без плаћања накнаде и супротно уговореним условима коришћења. Такво поступање туженог у директној је супротности са чланом 19. ЗАСП.

Код таквог стања, супротно наводима ревизије, поступањем туженог супротно члану 19. ЗАСП тужиоцу је на противправан начин ускраћено вршење искључивих имовинских овлашћења и проузрокована имовинска штета, коју је тужени у обавези да му накнади у досуђеној висини на основу члана 204. и 205. ЗАСП у вези члана 154., 155. 185., 189. и 190. ЗОО.

Имајући у виду да се морална ауторска права не могу пренести уговором, али и изричито исказану забрану тужиоца наведеном преписком као аутора да се предметне фотографије не могу објављивати без навођења његовог имена као аутора, на коју је законом овлашћен, поступање туженог јавним саопштавањем ауторских дела тужиоца на интернет сајту туженог, без назначења имена тужиоца као аутора, у директној је супротности са чланом 15. ЗАСП. Супротно наводима ревизије, тужени је тиме тужиоцу на противправан начин ускратио и вршење искључивих неимовинских овлашћења и проузроковао неимовинску штету, коју је у обавези да му накнади на основу члана 204. и 205. ЗАСП у висини одмереној на основу правилне примене критеријума из члана 200. ЗОО.

Из наведених разлога, применом члана 414. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић